

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

ГАЙЧЕНКО ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

**НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 281 “Публічне управління та адміністрування”**

Автореферат
магістерської роботи на здобуття кваліфікаційного рівня
магістра публічного управління

Миколаїв 2019

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили. Інститут державного управління.

Керівник: кандидат педагогічних наук
Доцент кафедри соціальної роботи, управління та педагогіки
Костєва Тетяна Богданівна

Рецензент: Доктор наук з державного управління, професор
Плеханов Дмитро Олександрович

Захист відбудеться _____ грудня 2019 року на кафедрі публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили. Інститут державного управління

З роботою можна ознайомитись у бібліотеці чорноморського національного університету імені Петра Могили. Інституту державного управління за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Питання вдосконалення роботи сучасних органів юстиції (ОЮ) в Україні на теперішньому етапі є надзвичайно актуальним, особливо в контексті реформ останніх років, та в контексті реформ, які проходять на сьогоднішній день, що охоплюють правоохоронні органи, судову систему, адвокатуру. В Україні, як і в інших демократичних країнах, такі юридичні органи, як суд, пенітенціарна система, нотаріат, адвокатура, державна виконавча служба і органи реєстрації актів цивільного стану діють під егідою юстиції і становлять фундамент державного управління.

На сьогодні Міністерство юстиції України (МЮУ) в межах своїх повноважень, функцій та покладених на нього завдань робить значний внесок в утвердження демократичних засад розвитку суспільства, верховенства права, принципів гуманізму та справедливості, пріоритету прав і свобод людини та громадянина.

Проте становлення України як незалежної правової держави з європейським напрямком вимагає підвищеної та сконцентрованої уваги до забезпечення правопорядку, ефективного захисту прав і свобод людини і громадянина, утвердження демократичних засад розвитку суспільства, верховенства права, принципів справедливості та гуманізму. Виконання саме цих завдань покладається на розгалужену систему ОЮ в Україні, яка ефективно виконує більшість із покладених на неї функцій.

Водночас, дуже стрімкий розвиток сучасного українського законодавства, прийняття нових законодавчих актів, поширення сучасних технологій і електронного документообігу вимагає внесення коректив у завдання, функції та методи діяльності інституцій юстиції, забезпечення відповідності їх дій європейським стандартам та демократичним принципам.

Однак, незважаючи на широкий спектр досліджень та отриманих наукових праць, що стосуються процесів формування ОЮ, потрібно зазначити, що окремі аспекти цього питання в Україні залишаються ще недостатньо вивченими.

Вивчення автором дослідження проблематики діяльності ОЮ в Україні та розгляд шляхів її вдосконалення сприятиме розвитку публічного управління та державної служби, може слугувати джерелом для впровадження корисних ініціатив.

Мета дослідження – вивчення діяльності органів юстиції, вдосконалення та підвищення їх ефективності шляхом реалізації поставлених в роботі завдань:

- проаналізувати історичний досвід та специфіку становлення і реорганізацію системи органів юстиції в Україні;
- визначити досвід зарубіжних інституцій, здобутки та позитивні тенденції під час реформування системи органів юстиції в Україні;
- проаналізувати нормативно-правові акти щодо вдосконалення органів юстиції України;
- вивчити і проаналізувати стан реформування органів примусового виконання рішень в Україні;
- розробити рекомендації щодо подальшого вдосконалення роботи органів юстиції України.

Досягнення поставленої мети можливе за умови детального вивчення не лише теоретичних підстав діяльності юстиції, але й аналізу реальної ситуації, виявлення та висвітлення існуючих сьогодні проблем на прикладі реорганізації органів юстиції, врахування досвіду юристів-практиків.

Об'єктом дослідження є система органів юстиції в Україні, її функції, завдання та основні напрямки внутрішньої та зовнішньої діяльності.

Предмет дослідження: шляхи вдосконалення та підвищення ефективності діяльності органів юстиції.

Методологією наукової роботи є сукупність прийомів та методів дослідження, що були використані для досягнення поставленої нами мети. Під час написання наукової роботи автором використано: історико-правовий метод (ретроспективне вивчення становлення та реформування ОЮ); порівняльний метод (проведення ґрунтовних порівнянь українських реалій із

досвідом роботи ОЮ в зарубіжних країнах, виявлення особливостей та спільних рис державних інституцій і напрямків їх діяльності); формально-юридичний метод (вивчення та аналіз норм чинного законодавства, міжнародного права); метод аналізу і узагальнення статистичних показників діяльності ОЮ в Україні; метод правового моделювання для розробки пропозицій щодо вдосконалення діяльності ОЮ, передбачення шляхів їх реалізації та прогнозування вірогідного результату від втілення певних нововведень. Всі вищезазначені методи використовувалися комплексно, у тісному взаємозв'язку один з одним для отримання достовірних результатів дослідження.

Новизна та практичне значення роботи - одержаних результатів полягає у можливості їх використання в практичній діяльності працівників ОЮ, під час проведення тематичних семінарів та конференцій, підвищення кваліфікації державних службовців, проходження атестації державного службовця тощо. Крім того, результати наукового дослідження можуть бути враховані в процесі реформування ОЮ - при розробці проектів нормативно-правових актів тощо.

Апробація результатів роботи. Участь у науково-практичній конференції «Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності . Що змінилося у функціонуванні ЄС?»- 2.12.19. – Миколаїв. Напрями вдосконалення роботи органів юстиції як складова захисту прав людини європейського спрямування

Обговорення основних положень дослідження проведене на нарадах та семінарах у Головному територіальному управлінні юстиції у Миколаївській області протягом 2019 року;

Структура роботи: вступ, три розділи, що складаються з восьми підрозділів; висновки до кожного розділу та загальні висновки. Загальний обсяг роботи складає 100 сторінок, з них основного тексту 90 сторінок. Список використаних джерел складається із 58 найменувань.

Основний зміст роботи

Вступна частина: Вступна частина роботи складається з опису актуальності теми роботи, мети дослідження, визначено об'єкт та предмет дослідження роботи, наукову новизну та практичну цінність отриманих результатів, подано інформацію про структуру та обсяг роботи.

В першому розділі нами проаналізовано історію становлення органів юстиції України, які за час свого існування змінювалися залежно від завдань, які на неї покладали та налічують понад 85 років - від створення Міністерства судових справ і Народного секретарства юстиції до сучасного центрального органу виконавчої влади — Міністерства юстиції з його складною розвинутою структурою підрозділів, державних служб, інститутів та підприємств.

Незважаючи на широкий спектр досліджень, що стосуються процесу формування Органів юстиції, потрібно зазначити, що окремі аспекти цього питання в Україні залишаються ще недостатньо дослідженими.

Слід зазначити, що радянський період української юстиції розпочався ще 28 листопада 1918 р. утворенням відділу юстиції при Тимчасовому робітничо-селянському уряді України, функції якого пізніше перейшли до Комітету юстиції при Всеукраїнському революційному комітеті, згодом також реорганізованому в Народний комісаріат юстиції УРСР, який очолив Є. Терлецький. У цей період судова система потребувала не тільки реформування, а й трансформації для вирішення завдань, які були поставлені новою владою.

Історія саме української юстиції як органу державного управління бере свій початок з червня 1917р., коли Центральною Радою було створено Генеральне секретарство судових справ (юстиції) на чолі з В.Садовським. Передбачалось, що основними завданнями новоствореного державного органу будуть: формування нормативно-правової бази судочинства в УНР і виконання судових рішень та нагляд за їх виконанням.

Радянський період української юстиції розпочався 28 листопада 1918 р. утворенням відділу юстиції при Тимчасовому робітничо-селянському уряді України, функції якого пізніше перейшли до Комітету юстиції при Певний час посади Наркома юстиції і Генерального прокурора займала одна особа. Зокрема, ці посади обіймали М.Скрипник, В.Порайко, В. Поляков, М.Михайлик, А.Кисельов-Кеслер. Саме тому наркомату юстиції також довелось займатися виконанням деяких, невластивих органам юстиції функцій, таких як: перевірка скарг на незаконність арештів, обшуків та інших слідчих дій; розгляд скарг на вироки революційних трибуналів; керівництво усіма в'язничними установами; здійснення активного впливу на організацію захисту та підтримку обвинувачення в судах по кримінальних справах; здійснення нагляду за законністю дій місцевих органів влади; проведення розслідування деяких категорій кримінальних справ; нагляд за правильним несенням конвойної служби.

Досліджуючи радянський період діяльності ОЮ, необхідно зазначити, що одним з основних напрямків діяльності цього управлінського органу було забезпечення функціонування тоталітарної системи на території УРСР. Водночас інтереси громадянина були другорядними. Цей недолік пояснюється переважно об'єктивними факторами, а саме, відсутністю в УРСР громадянського суспільства, відсутністю самого поняття приватної власності, відсутністю правових відносин у цій сфері між громадянами та юридичними особами.

Важливим є те, що з проголошенням у 1991 році незалежності української держави, розпочався якісно новий, довгоочікуваний сучасний етап розвитку та становлення ОЮ в Україні, який потребував докорінних змін органів.

Так, компетенція та функціональні повноваження визначались Положеннями про Міністерство юстиції України від 28 грудня 1991 р. та 3 жовтня 1992 р. Однак із прийняттям нової Конституції України та запровадженням низки нових реформ, які стосувалися всіх сфер суспільного

життя, виникла необхідність у розширенні повноважень згаданого міністерства. Тому робота Мін'юсту з 18 вересня 1996р. вже регламентувалася новим Положенням про Міністерство юстиції України .

Основними завданнями Міністерства юстиції України були: забезпечення реалізації державної правової політики; підготовка пропозицій щодо проведення в Україні правової реформи; забезпечення захисту прав і свобод людини і громадянина; підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства, його систематизація; розроблення проектів нормативно-правових актів та міжнародних договорів України з правових питань; планування за пропозиціями інших центральних органів виконавчої влади законопроектної роботи та роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу; організація виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) відповідно до законів України; організація роботи нотаріату та органів реєстрації актів громадянського стану; розвиток правової інформатизації; формування у громадян правового світогляду; здійснення міжнародно-правового співробітництва.

Так проаналізувавши Положення можна діти висновку про те, що цим законодавчим актом передусім були визначені правові підстави для реформування центрального апарату і системи юстиції в цілому.

Розбудова України як сучасної демократичної, правової, соціальної держави та її євроінтеграція, а також процеси лібералізації та децентралізації державної влади зумовлюють оновлення не тільки повноважень ОЮ України, а й форм їх діяльності. Проголошення незалежності України, здійснення політичної, правової та економічної реформ зумовили необхідність кардинальних змін пріоритетів у діяльності Мін'юсту, значного розширення його повноважень, покладення на нього нових функцій, що відповідно привело до суттєвих структурних перетворень і змін у центральному апараті.

Серед низки реформ, які проводяться сьогодні в Україні, важливу роль відіграють реформи в системі юстиції, що передбачають ряд заходів організаційного й нормативно-правового характеру, спрямованих на

реформування системи адміністративних послуг. З огляду на те, що функціонування ОЮ неодмінно пов'язується зі здійсненням правової політики, що є базою для зміцнення держави в цілому, реформування галузі юстиції є основою для всіх подальших перетворень у державному управлінні.

У другому розділі магістерської роботи проаналізовано основні напрямки діяльності органів юстиції у зарубіжних країнах, сучасні процеси реформування системи органів юстиції України, а відтак, у контексті удосконалення інституту органів юстиції в Україні й вбачаються актуальними питання основних напрямків діяльності органів юстиції у зарубіжних країнах.

Аналіз статусу та основних напрямків діяльності ОЮ у зарубіжних країнах, визначення сутності та особливостей їх завдань і повноважень, а також обґрунтування можливості використання зарубіжного досвіду можна використати для вдосконалення організації та діяльності системи ОЮ України.

Передусім, маємо відмітити спільні риси компетенції і організації діяльності Департаменту юстиції США з статусом Органів юстиції в інших країнах англо-американської правової сім'ї (Австралія, Великобританія, Канада та ін.).

Зокрема, до їх спільних рис можна віднести: покладення на органи юстиції функцій з організації кримінального переслідування; участі у судових справах; забезпечення безпеки учасників судочинства; підготовки довідок по судових справах; контролю за переміщенням засуджених; управління пенітенціарними установами.

Загалом же органи юстиції (передусім, в особі Міністерства юстиції) беруть широку участь у формуванні національного законодавства та правовому забезпеченні нормотворчої діяльності вищих органів державної влади, що підтверджує їх статус і в Україні, і у зарубіжних країнах як головних суб'єктів з питань державної правової політики та нормотворчості.

Слід зауважити, що у пострадянських країнах усталеними завданнями

системи ОЮ та одночасно основними напрямками її діяльності перш за все є правова експертиза і реєстрація нормативно-правових актів органів влади забезпечення реєстрації актів цивільного ста?ну регулювання і контроль у сфері адвокатури та нотаріату забезпечення примусового виконання судових рішень (Білорусь, Молдова).

У європейських та інших зарубіжних країнах на органи юстиції також нерідко покладаються й деякі функції у сфері судового управління (насамперед формування суддівського корпусу, нагляд за роботою судів, забезпечення їх діяльності).

Можна підкреслити, що Міністерство юстиції, його територіальні органи та інші підвідомчі органи юстиції є невід'ємною частиною державного механізму сучасних країн на які зазвичай покладаються завдання у сфері нормотворчості організації правової роботи та забезпечення діяльності органів судової влади. Разом із тим державний лад стан розвитку суспільства правові традиції та поточні потреби державного управління зумовлюють істотні відмінності у напрямках діяльності та компетенції ОЮ у зарубіжних країнах. Сучасні процеси реформування системи ОЮ України лібералізації та децентралізації їх діяльності виявляють необхідність вивчення та використання позитивного досвіду функціонування ОЮ у зарубіжних країнах а відтак у контексті удосконалення інституту ОЮ в Україні й вбачаються актуальними питання основних напрямків діяльності ОЮ у зарубіжних країнах. Досвід зарубіжних країн щодо організації системи ОЮ, визначення основних напрямків їх діяльності та виконання поставлених завдань є надзвичайно цінним для сучасної Української держави, яка перебуває на шляху пошуку оптимальної моделі побудови та організації діяльності системи ОЮ.

Однією із ключових функцій ОЮ є нормотворча діяльність, також виконання повноважень із реєстрації відповідних нормативно-правових актів органів державної влади. Загалом же органи юстиції (передусім, в особі Міністерства юстиції) беруть широку участь у формуванні національного

законодавства та правовому забезпеченні нормотворчої діяльності вищих органів державної влади. Участь органів юстиції України у правовому вихованні населення має доволі обмежені форми й не позбавлена деякого формалізму, хоча підвищення рівня правової культури та свідомості громадян й є одним із ключових аспектів формування громадянського суспільства в Україні.

Таким чином, вбачається слушним, що діяльність органів юстиції з правового виховання населення має включати міжвідомчу координацію з цих питань, регулярне проведення відповідних лекцій, форумів, зустрічей та інших освітніх заходів, виступи у теле- і радіопрограмах, розміщення правової інформації в мережі Інтернет і засобах масової інформації, видання та поширення друкованої інформаційної продукції тощо.

Використання зарубіжного досвіду доцільне не лише стосовно функціональної діяльності органів юстиції, але й щодо реформування їх структури. При цьому, використання досвіду інших країн необхідно провадити із врахуванням ряду значимих факторів, зокрема: політичний режим та державний устрій, від яких залежить спрямованість на централізацію або децентралізацію системи; ступінь і характер розподілу державної влади, які зумовлюють відмежованість органів державного управління у сфері юстиції від судової влади; правонаступництво та правові традиції.

Використання зарубіжного досвіду в Україні першочергово акцентує увагу на таких організаційних аспектах побудови системи ОЮ: подальша децентралізація, проте із збереженням чіткої внутрішньої ієрархії державних органів; оптимізація структури, скорочення надміру роздутих штатів, усунення дублюючих повноважень окремих підрозділів; збереження нинішньої відокремленості ОЮ від судів та прокуратури.

Третій розділ магістерської роботи містить першочергові напрямки вдосконалення роботи органів юстиції України та Покладення на МЮУ широкого кола різнопланових завдань і повноважень невід'ємно пов'язано з

запровадженням відповідної моделі його організаційної структури.

Міністерством юстиції була ініційована інституційна реформа системи ОЮ. Цей комплекс заходів передбачає прибирання дублюючих функцій відомства, а також ліквідацію Державної реєстраційної та Державної виконавчої служб, завершення ліквідації Державної служби захисту персональних даних, скорочення працівників Мін'юсту, Укрдержархіву, територіальних ОЮ.

Необхідно зауважити, що на сьогоднішній день відбулись зміни стосовно структури територіальних органів юстиції. Керівники управлінь державної виконавчої служби та державної реєстраційної служби набули статусу заступників начальника головного територіального управління юстиції з відповідною зміною компетенції.

Головні причини реформування системи органи юстиції: дублюючі функції в структурі органи юстиції; бюрократія; побутова корупція; відсутність мотивації у державних службовців через низьку заробітну плату; неефективна організаційна структура головних управлінь юстиції; велика кількість керівників відносно загальної кількості співробітників (1 керівник - 9 працівників); низька ефективність роботи органів юстиції; подвійне підпорядкування; дефіцит кваліфікованих кадрів.

Відповідно до наказу МЮ України від 30.01.2015 - 115/5 перейменовані головні управління юстиції МЮ України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі на головні територіальні управління юстиції МЮ України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі.

Крім того, Міністерство юстиції України запровадило змішану систему виконання рішень судів із залученням приватних виконавців. Інститут приватних виконавців суддівських рішень спростив і поліпшив роботу у напрямку виконання рішень судів, скоротив витрати на виконавчу систему. Також забезпечено нові робочі місця для бажаючих працювати приватними виконавцями. Громадяни мають змогу обирати, де обслуговуватися: у

приватного чи державного виконавця. Також запроваджена система винагород для державних виконавців відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 ? 126 «Про затвердження Порядку виплати та розмірів винагород державному виконавцю».

Таким чином, організаційна структура МЮ України складається з фахових, організаційно відособлених і функціонально взаємопов'язаних підрозділів, спеціалізованих за основними напрямками діяльності МЮ України та внутрішньо структурного забезпечення його функціонування.

Структура системи органів юстиції України в цілому відповідає її актуальним завданням і компетенції. Подальше удосконалення організаційної структури ОЮ України, перш за все, має передбачати її подальше спрощення і оптимізацію, усунення прогалин і неточностей відомчого регулювання статусу підрозділів, підвищення узгодженості їх статусу, повноважень і організації внаслідок чого у жовтні 2019 року МЮУ прийнято наказ «Про утворення міжрегіональних територіальних органів Міністерства Юстиції України» та 23 жовтня 2019 року ?3228/5 затверджено «Зміни до положення про територіальні управління юстиції Міністерства Юстиції України в автономній республіці Крим , в областях, містах Києві та Севастополі. Розпочата реформа стосуватиметься насамперед зміни управлінської ланки територіальних управлінь. Постановою ліквідуються територіальні органи Міністерства юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі. Кількість головних територіальних управлінь юстиції скорочується з 27 до 8. Натомість буде утворено міжрегіональні територіальні органи Міністерства юстиції зі статусом юридичної особи публічного права, повноваження яких розповсюджуватимуться на території декількох адміністративно-територіальних одиниць. Відповідно до постанови будуть утворені такі міжрегіональні управління Міністерства юстиції: Західне міжрегіональне управління (м. Львів), Південно-Західне міжрегіональне управління (м. Івано-Франківськ), Центрально-Західне міжрегіональне управління (м. Хмельницький), Центральне міжрегіональне управління (м.

Київ), Північно-Східне міжрегіональне управління (м. Суми), Південно-Східне міжрегіональне управління (м. Дніпро), Південне міжрегіональне управління (м. Одеса), Східне міжрегіональне управління (м. Харків).

Крім того, основним пріоритетом для України є процес інтеграції до Європейського Союзу. Україна повинна належним чином співпрацювати з країнами-членами ЄС для пришвидшення політичних та економічних реформ, що в свою чергу призведе до прискорення євроінтеграції. Співробітництво в сфері юстиції, свободи, безпеки та руху осіб є одним із пріоритетних напрямків співпраці між Україною та Європейським Союзом.

Угоди про асоціацію в Європейському Союзі з третіми країнами є основним видом співробітництва. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС представляє собою один з основних етапів на шляху до євроінтеграції. Але для того, щоб стати повноцінним членом Європейського Союзу, для України постає необхідність приведення свого законодавства у такий стан, щоб воно відповідало існуючим європейським стандартам в сфері юстиції, свободи, безпеки та руху осіб.

Основним робочим органом, що координує розвиток діалогу між Україною та ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки є створений рішенням Ради асоціації Підкомітет з питань свободи, безпеки та юстиції Комітету асоціації Україна - ЄС, який проводить свої засідання щороку.

29 жовтня 2008 було започатковано безвізовий діалог Україна - ЄС. У ході Саміту Україна - ЄС 22 листопада 2010 року в Брюсселі Україні було надано План дій лібералізації візового режиму для короткотермінових поїздок громадян України до ЄС.

Відповідно, в Україні реалізується низка міжнародних проектів та програм у сфері юстиції в рамках USAID, Європейського Союзу, Ради Європи, ОБСЄ, ООН та інших міжнародних структур. Усі вони спрямовані на реформування певного сектору юстиції, адаптацію міжнародного досвіду.

Важливість та результативність усіх цих заходів не викликає сумніву. Водночас задля підвищення їх ефективності необхідно проаналізувати ряд

особливостей і складних питань.

Таким чином, можна дійти висновку, що Україна з моменту підписання Угоди про асоціацію продовжує гармонізацію та адаптацію свого законодавства у сфері юстиції, свободи, безпеки та руху осіб. Законодавство України вдосконалюється відповідно до норм і стандартів права ЄС стосовно дотримання принципу верховенства права, поваги до прав людини, незалежності суду, безпеки тощо. В свою чергу, вдосконалення українського законодавства до європейського рівня наближає Україну до її стратегічної мети - подальшого вступу до ЄС.

Питання реформування системи виконання судових рішень в Україні відповідно до європейських стандартів є одним із пріоритетних у діяльності МЮ України. Таким чином, одним із головних здобутків стало створення в Україні змішаної системи примусового виконання рішень. Централізовану систему виконання судових рішень в Україні змінено на децентралізовану, оскільки повноваження щодо виконання судових рішень і рішень інших органів мають державні та приватні виконавці, що в свою чергу сприяє новим створенням нових технологій в сфері реалізації виконання рішень та багато інших., що з впевненістю можна сказати принесе гарні результати для незалежної України.

ВИСНОВКИ

Становлення органів юстиції пройшло дуже потужні та сильні зміни, що в свою чергу призвели до значних змін і покращення структури вцілому. За час свого існування змінювалася залежно від завдань, які на неї покладали. Історія становлення та розвитку ОЮ в Україні налічує понад 85 років - від створення Міністерства судових справ і Народного секретарства юстиції до сучасного центрального органу виконавчої влади – МЮ з його складною розвинутою структурою підрозділів, державних служб, інститутів та підприємств.

В Україні, як і в інших демократичних країнах, такі юридичні органи, як суд, пенітенціарна система, нотаріат, адвокатура, державна виконавча служба, державна реєстраційна служба і органи реєстрації актів цивільного стану діють під егідою юстиції і становлять фундамент державного управління.

На сьогодні Міністерство юстиції України (МЮУ) в межах своїх повноважень робить значний внесок в утворення демократичних засад розвитку суспільства, верховенства права, принципів справедливості та гуманізму, пріоритету прав і свобод людини та громадянина.

Важливим є те, що з проголошенням у 1991 році незалежності української держави, розпочався якісно новий, догоочікуваний сучасний етап розвитку та становлення ОЮ в Україні, який потребував докорінних змін органів.

Так, компетенція та функціональні повноваження визначались Положеннями про МЮУ від 28 грудня 1991 р. та 3 жовтня 1992 р. Однак із прийняттям нової Конституції України та запровадженням низки нових реформ, які стосувалися всіх сфер суспільного життя, виникла необхідність у розширенні повноважень згаданого міністерства. Тому робота Мін'юсту з 18 вересня 1996р. вже регламентувалася новим Положенням про МЮУ.

У 1997 р. Указом Президента України від 30.12.1997 року №1396/97 “Про затвердження Положення про Міністерство Юстиції України” було

затверджено нове Положення яким Міністерство Юстиції знову доповнило та удосконалило вищевказане Положення, та значно рзширив повноваження Міністерства юстиції щодо реалізації державної політики а визнав таким, що втратив чинність Указ Президента України від 18.09.1996 року “Про Положення про МЮУ”.

Відтепер Міністерство України визначалося як центральний орган виконавчої влади діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Указом Президента України «Про внесення змін до Положення про МЮУ» від 27 грудня 2002р. Міністерство отримало додаткові функції, зокрема: ведення державного реєстру застав рухомого майна, погодження кандидатур для призначення на посади керівників юридичних служб міністерства, інших центральних органів виконавчої влади, надання роз’яснення чинного законодавства державним органам, підприємствам, установам організаціям.

Розвиток суспільних відносин в Україні призвів до необхідності створення, як окремого напрямку діяльності, у структурі МЮ України державної реєстраційної служби. Відповідно до Указу Президента України від 9 грудня 2010р. та у зв’язку з реформуванням системи центральних органів виконавчої влади створено Державну реєстраційну службу України (Укрдержреєстр). Проте, в рамках тривалого процесу оптимізації системи органів виконавчої влади Кабінет Міністрів України 21 січня 2015 р. прийняв рішення ліквідувати Державну реєстраційну службу України, приєднавши її до МЮ України.

Було ліквідовано Державну реєстраційну службу України та встановлено, що МЮУ є правонаступником Державної реєстраційної служби України тому унаслідок відповідної ліквідації протягом 2015 р. фактично відбувалась інтеграція територіальних органів реєстраційної служби до структури територіальних органів МЮ України.

Міністерством юстиції України ініційовано реформу системи органів

державної виконавчої служби. Мова йде про виконання судових рішень, адже сьогодні величезною проблемою залишається велика частка їх невиконання. Задля реалізації необхідних змін було запроваджено електронну систему реалізації арештованого й конфіскованого майна, змінено умови оплати праці державних виконавців, а також в окремих областях (як пілотний проект) введено в дію автоматичну систему виконавчого провадження (АСВП), яка контролює державних виконавців за всіма виконавчими провадженнями. Система розподіляє виконавчі провадження пропорційно між працівниками, контролює терміни виконання тих чи інших виконавчих дій та щомісячно виставляє оцінку. Наступним кроком у цій сфері стало введення інституту приватних виконавців.

Запровадження приватних виконавчих служб поступово призводить до виникнення певної конкуренції, за якої державна виконавча служба вимушена діяти більш ефективно. Крім того, спостерігається «розвантаження» державних виконавців тому у фокусі залишається і подальший розвиток інституту приватних виконавців судових рішень. Результатом впровадження такого інституту стане зменшення навантаження на державних виконавців, зростання кількості фактично виконаних судових рішень. Запровадження інституту приватних виконавців, безумовно, є революційним та сміливим кроком при реформуванні системи примусового виконання рішень в Україні.

Завдяки реформуванню удосконалено напрямок примусової реалізації майна шляхом проведення електронних торгів на базі інформаційної системи ДП «Сетам» (<https://setam.net.ua>) на всій території України. Раніше ця інформація була з обмеженим доступом: вона публікувалась у регіональних виданнях, які не були поширені в суспільстві. Пізніше було створено спеціальний веб-сайт, однак він працював некоректно, на ньому навіть не було пошуку, що не давало можливості використовувати ці можливості в повному обсязі. Тому створення подібної прозорої системи було своєрідною революцією в цій сфері. Докорінно змінилась і процедура здійснення торгів у цій сфері. Так, не реалізоване на електронних торгах

нерухоме майно виставляється на повторні електронні торги за ціною, що становить 85% від його вартості, а рухоме майно - 75%. У разі повторної нереалізації майна, нерухоме майно виставляється на треті електронні торги за ціною, яка складає 70%, а рухоме майно - 50% від його вартості. Якщо ж і за їх результатами майно не було реалізовано, воно може бути передано стягувачу за ціною третіх торгів.

Крім того, у жовтні 2019 року МЮУ прийнято наказ «Про утворення міжрегіональних територіальних органів Міністерства Юстиції України» та 23 жовтня 2019 року №3228/5 затверджено «Зміни до положення про територіальні управління юстиції Міністерства Юстиції України в автономній республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі. Розпочата реформа стосуватиметься насамперед зміни управлінської ланки територіальних управлінь. Постановою ліквідуються територіальні органи МЮ в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі. Кількість головних територіальних управлінь юстиції скорочується з 27 до 8. Натомість буде утворено міжрегіональні територіальні органи МЮ зі статусом юридичної особи публічного права, повноваження яких розповсюджуватимуться на території декількох адміністративно-територіальних одиниць. Відповідно до постанови будуть утворені такі міжрегіональні управління Міністерства юстиції: Західне міжрегіональне управління (м. Львів), Південно-Західне міжрегіональне управління (м. Івано-Франківськ), Центрально-Західне міжрегіональне управління (м. Хмельницький), Центральне міжрегіональне управління (м. Київ), Північно-Східне міжрегіональне управління (м. Суми), Південно-Східне міжрегіональне управління (м. Дніпро), Південне міжрегіональне управління (м. Одеса), Східне міжрегіональне управління (м. Харків).

Отже, пройшовши довгий шлях змін та перетворень можна з впевненістю сказати, що діяльність сучасних ОЮ спрямована на максимальне сприяння зміцненню інститутів державної влади в Україні в цьому контексті проведення державної правової політики. Таким чином,

сьогодні можна говорити не про реформування деяких ОЮ, а про триваючий процес реформування галузі юстиції в цілому, оскільки докорінно змінюються підходи до здійснення основних напрямів діяльності ОЮ, які фактично становлять зміст цієї галузі: реєстрацію, виконання, облік.

АНОТАЦІЯ

Гайченко І.В. Напрямки вдосконалення органів юстиції.

Дипломна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» – Чорноморський Національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Дипломна робота присвячена важливій задачі, яка полягає у дослідженні та аналізу реформування органів юстиції узагальнено історичний досвід та специфіку становлення системи органів юстиції в Україні; вивчено досвід зарубіжних інституцій і можливість його врахування під час реформування системи органів юстиції в Україні; проаналізовано діючі нормативно-правові акти щодо вдосконалення органів юстиції України; проаналізовано стан реформування органів примусового виконання рішень в Україні; розглянуто питання міжнародної співпраці органів юстиції; напрацьовано рекомендації щодо подальшого вдосконалення роботи органів юстиції України.

Ключові слова. Органи юстиції, державна виконавча служба, приватні виконавці

Гайченко И.В. Направки совершенствования органов юстиции

Дипломная работа на получения образовательно-квалификационного уровня «магистр» по специальности 281 «Публичное управление и администрирование» - Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, Николаев, 2019.

Дипломная работа посвящена важной задаче, которая заключается в исследовании и анализа реформирования органов юстиции обобщенно исторический опыт и специфику становления системы органов юстиции в Украине; изучен опыт зарубежных институтов и возможность его учета при

реформировании системы органов юстиции в Украине; проанализированы действующие нормативно-правовые акты по совершенствованию органов юстиции Украины; проанализировано состояние реформирования органов принудительного исполнения решений в Украине; рассмотрены вопросы международного сотрудничества органов юстиции; наработано рекомендации по дальнейшему совершенствованию работы органов юстиции Украины.

Ключевые слова. Органы юстиции, государственная исполнительная служба, частные исполнители

Gaychenko IV Directions for improving the justice system

Thesis for obtaining the master's degree qualification in the specialty²⁸¹ "Public Administration and Administration" - Black Sea National University named after Petro Mohyla, Mykolaiv, 2019.

The diploma thesis is devoted to the important task of researching and analyzing the reform of justice bodies, generalizing the historical experience and specifics of the formation of the justice system in Ukraine; the experience of foreign institutions and the possibility of taking it into account during the reform of the justice system in Ukraine;

the existing legal acts on the improvement of the justice bodies of Ukraine are analyzed; the state of reform of enforcement agencies in Ukraine is analyzed; issues of international cooperation of justice bodies were considered; recommendations for further improvement of the work of the justice bodies of Ukraine have been worked out.

Keywords. Justice, state bailiffs, private enforcement agents